

Online ISSN 2335-2388

RESPECTUS PHILOLOGICUS

2014 Nr. 25 (30)

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 25 (30)

MOKSLINIS TĖSTINIS LEIDINYS

Leidžia Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas ir Jano Kochanovskio universiteto Humanitarinis fakultetas Kielcuose du kartus per metus (balandžio 25 d. ir spalio 25 d.).

Mokslo kryptis: filologija (04H). Mokslo sritys: gramatika, semantika, semiotika, sintaksė (H 352), bendroji ir lyginamoji literatūra, literatūros kritika, literatūros teorija (H 390).

Pagrindinės kalbos: lietuvių, lenkų, anglų, rusų.

CZASOPISMO NAUKOWE

Wydawcy: Uniwersytet Wileński – Wydział Humanistyczny w Kownie oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach. Ukazuje się dwa razy w roku: 25 kwietnia i 25 października.

Kierunek naukowy: filologia (04H). Dyscypliny naukowe: gramatyka, semiotyka, semantyka, syntaktyka (H 352), literatura ogólna i porównawcza, krytyka literacka, teoria literatury (H 390).

Podstawowe języki: polski, litewski, angielski i rosyjski.

ONGOING ACADEMIC PUBLICATION

Published twice a year (April 25, October 25) by Vilnius University Kaunas Faculty of Humanities and The Jan Kochanowski University Faculty of Humanities in Kielce.

Scientific field: philology (04H). Research areas: grammar, semantics, semiotics, syntax (H 352), general and comparative literature, literary criticism, literary theory (H 390).

The journal accepts articles and correspondence written in English, Lithuanian, Polish and Russian.

DUOMENŲ BAZĖS / BAZY DANYCH / ABSTRACTING AND INDEXING

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (2002) Arianta (2002)	Frei zugängliche E-Journals Universitätsbibliothek Regensburg Naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
Balcan Rusistics (2004)	Russian Language, Literature and Cultural Studies
C.E.E.O.L. (2005)	Central and Eastern European Online Library DFG Nationallizenzen
EBSCO (2006)	Humanities International Complete Humanities Source Current Abstracts Humanities International Index TOC Premier
MLA (2007)	Modern Language Association International Bibliography
Index Copernicus (2008)	Index Copernicus International Journal Master List
Lituanistika (2011) Linguistic Bibliography Online (2012) Ulrichs (2013)	The database of the humanities and social sciences in Lithuania Brill Leiden, Netherlands Ulrich's Periodicals

PATIKRA / WERYFIKACJA / VERIFICATION

Redakcijos adresas / Adres redakcji / Address of the editorial board

Žurnalas „Respectus Philologicus“
Vilniaus universitetas
Kauno humanitarinis fakultetas
Muitinės g. 8, LT-44280 Kaunas, Lietuva

Respectus Philologicus
Vilnius University
Kaunas Faculty of Humanities
Muitines 8, Kaunas 44280, Lithuania

Tel. +370 37 750 536

El. paštas / E-mail respectus@gmail.com

Interneto svetainė / Strona internetowa / Homepage <http://filologija.vukhf.lt>

Moksliniai ir kalbos redaktoriai / Redakcja naukowa i językowa / Proof-readers

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (lietuvių kalba / język litewski / Lithuanian language)
Kazimierz Luciński, Beata Piasecka (lenkų kalba / język polski / Polish language)
Algis Braun (anglų kalba / język angielski / English language)
Eleonora Lassan, Viktorija Makarova (rusų kalba / język rosyjski / Russian language)

Vertimas / Tłumaczenie / Translation

Beata Piasecka, Živilė Nemickienė

Pagrindinė redaktorė / Redaktor prowadzący / Publishing editor

Viktorija Makarova

Print ISSN 1392-8295, Online ISSN 2335-2388

© Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas, 2014

© Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach, 2014

REDAKTORIŲ KOLEGIJA — KOLEGIUM REDAKCYJNE

- Eleonora Lissan** VU KHF profesorė, habil. dr. (04H), Lietuva, *vyriausioji redaktorė*
 Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr hab. (04H), Litwa, *redaktor naczelny*
- Kazimierz Luciński** Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr. (04H), Lenkija, *vyriausiosios redaktorės pavaduotojas*
 Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab. (04H), Polska, *zastępcza redaktora naczelnego*
- Irina Oukhvanova-Shmygova** Baltarusijos valstybinio universiteto profesorė, dr. (04H), Baltarusija, *vyriausiosios redaktorės pavaduotoja*
 Profesor Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego, dr (04H), Białoruś, *zastępcza redaktora naczelnego*
- Gabija Bankauskaitė-Sereikienė** VU KHF profesorė, dr. (04H), Lietuva, *atsakingoji sekretorė*
 Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr (04H), Litwa, *sekretarz kolegium*
- Daiva Aliūkaitė** VU KHF docentė, dr. (04H), Lietuva
 Docent Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr (04H), Litwa
- Danutė Balšaitytė** VU Užsienio kalbų instituto profesorė, dr. (04H), Lietuva
 Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Instytut Języków Obcych, dr (04H), Litwa
- Wiesław Caban** Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr. (05H), Lenkija
 Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab. (05H), Polska
- Renato Corsetti** Romos universiteto „La Sapienza“ profesorius, habil. dr. (04H), Italija
 Profesor Uniwersytetu Rzymskiego „La Sapienza“, dr hab. (04H), Włochy
- Anatolij Chudinov** Uralo valstybinio pedagoginio universiteto profesorius, dr. (04H), Rusija
 Profesor Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego, dr (04H), Rosja
- Hans-Jürgen Diller** Bochumo Ruhro universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Vokietija
 Profesor Uniwersytetu Ruhry w Bochum, dr hab. (04H), Niemcy
- Aloyzas Gudavičius** Šiaulių universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Lietuva
 Profesor Uniwersytetu w Šiauliai, dr hab. (04H), Litwa

- Laima Kalėdienė** Lietuvių kalbos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja, profesorė, dr. (04H), Lietuva
Starys pracownik naukowy, profesor w Instytucie Języka Litewskiego, dr (04H), Litwa
- Juris Kastinš** Latvijos universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Latvija
Profesor Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze, dr hab. (04H), Łotwa
- Asta Kazlauskienė** Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Witolda Wielkiego, dr (04H), Litwa
- Jurij Kleiner** Sankt Peterburgo universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Rusija
Profesor Uniwersytetu w Sankt Petersburgu, dr hab. (04H), Rosja
- Aleksandras Krasnovas** VU KHF profesorius, dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr (04H), Litwa
- Jadvyga Krūminienė** VU KHF profesorė, dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr (04H), Litwa
- Jurgita Mikelionienė** Kauno technologijos universiteto docentė, dr. (04H), Lietuva
Docent Uniwersytetu Technologicznego w Kownie, dr (04H), Litwa
- Gerald E. Mikkelson** Kanzaso universiteto profesorius, dr. (04H), JAV
Profesor Uniwersytetu w Kansas, dr (04H), USA
- Olegas Poliakovas** VU KHF profesorius, habil. dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr hab. (04H), Litwa
- Marek Ruskowski** Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr. (04H), Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab. (04H), Polska
- Yuri Stulov** Minsko valstybinio lingvistikos universiteto profesorius, dr. (04H), Europos „Amerikos studijų asociacijos“ Baltarusijos filialo prezidentas, Baltarusija
Profesor Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku, dr (04H), prezes białoruskiej filii Europejskiego Stowarzyszenia Studiów Amerykanistycznych, Białoruś
- Leona Tokor** Jeruzalės Žydų universiteto profesorė, habil. dr. (04H), Izraelis
Profesor Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, dr hab. (04H), Izrael

---

EDITORIAL BOARD

Eleonora Lissan	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania, <i>editor-in-chief</i>
Kazimierz Luciński	Professor (04H), The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland, <i>deputy editor-in-chief</i>
Irina Oukhvanova-Shmygova	Professor (04H), Belarusian State University, Belarus, <i>deputy editor-in-chief</i>
Gabija Bankauskaitė-Sereikienė	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania, <i>managing secretary</i>
Daiva Aliūkaitė	Associate Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Danutė Balšaitytė	Professor (04H), Vilnius University (Institute of Foreign Languages), Lithuania
Wiesław Caban	Professor (05H), The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
Renato Corsetti	Professor (04H), Sapienza University of Rome, Italy
Anatolij Chudinov	Professor (04H), Ural State Pedagogical University, Russia
Hans-Jürgen Diller	Professor (04H), Ruhr University Bochum, Germany
Aloyzas Gudavičius	Professor (04H), Šiauliai University, Lithuania
Laima Kalėdienė	Professor (04H), Senior Researcher, Institute of the Lithuanian Language, Lithuania
Juris Kastinš	Professor (04H), University of Latvia, Latvia
Asta Kazlauskienė	Professor (04H), Vytautas Magnus University, Lithuania
Jurij Kleiner	Professor (04H), St. Petersburg State University, Russia
Aleksandras Krasnovas	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Jadvyga Krūminienė	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Jurgita Mikelionienė	Associate Professor (04H), Kaunas University of Technology, Lithuania
Gerald E. Mikkelson	Professor (04H), The University of Kansas, USA

Olegas Poliakovas	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Marek Ruskowski	Professor (04H), The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
Yuri Stulov	Professor (04H), Minsk State Linguistic University, President of European Association for American Studies in Belarus, Belarus
Leona Toker	Professor (04H), The Hebrew University of Jerusalem, Israel

TURINYS / SPIS TREŚCI

I. PROBLEMOS IR SPRENDIMAI / PROBLEMY I ICH ROZWIĄZANIA

- Dušan Stamenković, Austin Bennett, Mihailo Antović** (Serbija, JAV / Serbia, USA). The Roles of Vision, Space, and the Body in Interpreting Unfamiliar Serbian and English Idiomatic Expressions 11
- Марина Гутовская** (Baltarusija / Białoruś). Фразеосемантическое поле в компаративном лингвокогнитивном освещении: направления и метод исследования 31
- Marek Ruszkowski** (Lenkija / Polska). Typy wariantywności w języku polskim 53

II. FAKTAI IR APMASTYMAI / FAKTY I ROZWAŻANIA

- Анастасия Беловодская** (Lietuva / Litwa). Сетевой фольклор и его роль в формировании коллективного когнитивного пространства 63
- Наталья Ковтун** (Rusija / Rosja). Прием художественной мистификации в романе К. Рансмайра «Последний мир» 74
- Michał Mazurkiewicz** (Lenkija / Polska). American Sport and the Sports Heroes of the Roaring Twenties 89
- Ecevit Bekler** (Turkija / Turcja). The True Face of Pre-Colonial Africa in *Things Fall Apart* 96
- Jane Mattisson** (Švedija / Szwecja). Supervising in English: The Doctoral Thesis, Professor/Student Discourse, and Social Practice 105
- Олег Гринбаум** (Rusija / Rosja). Вопросы теории стиха: эстетические категории и поэтический текст 118
- Piotr Zbróg** (Lenkija / Polska). Wpływ płynnej nowoczesności na kulturę języka w komunikacji profesjonalnej 140
- Joanna Szadura** (Lenkija / Polska). Konceptualizacja tygodnia we współczesnej polszczyźnie 149
- Dovilė Kulakauskienė** (Lietuva / Litwa). Atminties perėmimas ir tapatybės formavimas: kartų naratyvai Vilkyškių miestyje 160
- Simona Siderevičiūtė** (Lietuva / Litwa). Mokslinė fantastika istoriniame ir kultūriniame literatūros diskurse 172
- Oleg Leszczak** (Lenkija / Polska). Społeczny i empiryczny charakter transcendentalnego antropocentryzmu Immanuela Kanta: istota i lokalizacja tzw. „natury ludzkiej” 185
- Maryna Alohyna** (Ukraina / Ukraina). Comparative Analysis of the Reproduction of Style in Ukrainian, Russian, and Polish Translations of *Tom Sawyer* and *Huckleberry Finn* 200
- Tatiana Jankowska** (Lenkija / Polska). Między naturą a kulturą: analiza strukturalna mitu C. Lévi-Straussa w świetle współczesnej semiotyki 211

III. NUOMONĖ / OPINIE I POGLĄDY

- Казимеж Люцинский** (Lenkija / Polska). О заимствовании, отражающем практику современной действительности (к вопросу о слове *мониторинг* в русском языке в сравнении с польским) 218

IV. SKAUDŪS KLAUSIMAI / DRAŹLIWE KWESTIE

- Audronė Rimkutė** (Lietuva / Litwa). „Pagarbaus atstumo“ principas lietuvos kultūros politikoje 227

V. MŪSŲ VERTIMAI / NASZE PRZEKŁADY

- John R. Taylor** (Naujoji Zelandija / Nowa Zelandia). Kalba mąstyme. *Vertė / Thum. Živilė Nemickienė* 244

VI. MOKSLINIO GYVENIMO KRONIKA / KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO

Knygų recenzijos / Recenzje książek

- Юрий Шатин** (Rusija / Rosja). Алгебра гармонии. ГРИНБАУМ, О. Н., 2012. *Роман А.С. Пушкина «Евгений Онегин»: ритмико-смысловый комментарий. Главы первая, вторая, третья, четвертая*; ГРИНБАУМ, О. Н., 2013. *Основы математико-гармонического анализа поэтических текстов* 254

- Inesa Šeškauskienė** (Lietuva / Litwa). KESSLER, Stephan, 2013. *Theories of Metaphor Revised* 259

- Julia Ostanina-Olszewska** (Lenkija / Polska). ŠEŠKAUSKIENĖ, Inesa, 2013. *Ways with Words: Insights into the English Lexicon and Some Cross-Linguistic Aspects of Study*...262

- Виктория Макарова** (Lietuva / Litwa). *La Table Ronde. Лингвистика дискурса и перспективы ее развития*. Выпуск 2. Сост. И. УХВАНОВА, А. КОЖИНОВА, Е. САВИЧ, 2013 264

- Aleksandras Krasnovas** (Lietuva / Litwa). JURGUTIENĖ, Aušra, 2013. *Literatūros suvokimo menas. Hermeneutikos tradicija*.....266

- Anonsai / Zapowiedzi** 270

VII. REIKALAVIMAI STRAIPSNIAMS /

- ZASADY OPRACOWYWANIA PUBLIKACJI 272

- VIII. MŪSŲ AUTORIAI / NASI AUTORZY 284

CONTENTS

I. PROBLEMS AND SOLUTIONS

Dušan Stamenković, Austin Bennett, Mihailo Antović (Serbia / USA). The Roles of Vision, Space, and the Body in Interpreting Unfamiliar Serbian and English Idiomatic Expressions.....	11
Marina Gutovskaya (Belarus). The Phraseological Semantic Field in a Contrastive Linguo-cognitive Study: Directions and Method of Research.....	31
Marek Ruskowski (Poland). Types of Variantivity in the Polish Language	53

II. FACTS AND REFLECTIONS

Anastasija Belovodskaja (Lithuania). Network Folklore and its Role in the Formation of a Collective Cognitive Space.....	63
Natalia Kovtun (Russia). The Method of Artistic Mystification in Ransmayr's Novel <i>The Last World</i>	74
Michał Mazurkiewicz (Poland). American Sport and the Sports Heroes of the Roaring Twenties	89
Ecevit Bekler (Turkey). The True Face of Pre-Colonial Africa in <i>Things Fall Apart</i>	96
Jane Mattisson (Sweden). Supervising in English: The Doctoral Thesis, Professor/Student Discourse, and Social Practice	105
Oleg Grinbaum (Russia). Issues of Verse Theory: Aesthetic Categories and the Poetic Text	118
Piotr Zbróg (Poland). Effects of Fluid Modernity on the Language Culture of Professional Communication	140
Joanna Szadura (Poland). The Conceptualization of a Week in the Contemporary Polish Language	149
Dovilė Kulakauskienė (Lithuania). Memory Passing and Identity Formation: Generational Narratives in Vilkyškiai	160
Simona Siderevičiūtė (Lithuania). Science Fiction in Historical and Cultural Literary Discourse	172
Oleg Leszczak (Poland). On the Social and Empirical Nature of Kant's Transcendental Anthropocentrism: The Essence and Location of "Human Nature". Part II	185
Maryna Alohyna (Ukraine). Comparative Analysis of the Reproduction of Style in Ukrainian, Russian, and Polish Translations of <i>Tom Sawyer</i> and <i>Huckleberry Finn</i>	200
Tatiana Jankowska (Poland). Between Nature and Culture: Lévi-Strauss's Structural Analysis of Myth in the Light of Semiotics	211

III. OPINION

- Kazimierz Luciński** (Poland). On the Process of Borrowing: A Comparative Analysis of the Use of *Monitoring* in Russian and Polish.....218

IV. SENSITIVE ISSUES

- Audronė Rimkutė** (Lithuania). The “Arm’s Length” Principle in Lithuanian Cultural Policy.....227

V. OUR TRANSLATIONS

- John R. Taylor** (New Zealand). *Kalba mąstyme / Language in the mind.* Translated by *Živilė Nemickienė*..... 244

VI. SCIENTIFIC LIFE CHRONICLE

Book reviews

- Yuri Shatin** (Russia). Алгебра гармонии. ГРИНБАУМ, О. Н., 2012. *Роман А.С. Пушкина «Евгений Онегин»: ритмико-смысловый комментарий. Главы первая, вторая, третья, четвертая;* ГРИНБАУМ, О. Н., 2013. *Основы математико-гармонического анализа поэтических текстов* 254

- Inesa Šeškauskienė** (Lithuania). KESSLER, Stephan, 2013. *Theories of Metaphor Revised*.....259

- Julia Ostanina-Olszewska** (Poland). ŠEŠKAUSKIENĖ, Inesa, 2013. *Ways with Words: Insights into the English Lexicon and Some Cross-Linguistic Aspects of Study* 262

- Viktorija Makarova** (Lithuania). *La Table Ronde. Лингвистика дискурса и перспективеее развития.* Выпуск 2. Сост. И. УХВАНОВА, А. КОЖИНОВА, Е. САВИЧ, 2013 264

- Aleksandras Krasnovas** (Lithuania). JURGUTIENĖ, Aušra, 2013. *Literatūros suvokimo menas. Hermeneutikos tradicija*.....266

- Announcements** 270

- VII. REQUIREMENTS FOR PUBLICATION** 272

- VIII. OUR AUTHORS** 284

Piotr Zbróg

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ul. Żeromskiego 5, 25–640 Kielce, Polska

Tel. +48 609 122 775

E-mail: zbrog@interia.pl

Zainteresowania naukowe: składnia współczesna i historyczna języka polskiego, kultura języka, komunikacja językowa

WPLYW PŁYNNEJ NOWOCZESNOŚCI NA KULTURĘ JĘZYKA W KOMUNIKACJI PROFESJONALNEJ

Z szerokiego spektrum problematyki dotyczącej komunikacji zawodowej w niniejszym artykule skupimy się na zagadnieniu kultury języka reprezentantów wybranych profesji w ich relacjach z osobami, z którymi oni bezpośrednio się porozumiewają, zwykle w układzie niesymetrycznym, gdy nadawca pełni funkcję dominującą (np. w relacji ksiądz – wierni podczas kazania czy wykładowca – studenci podczas wykładu). Najogólniej rzecz ujmując, są to relacje, którym zwyczajowo przypisywano konieczność zastosowania środków językowych z oficjalnego, najbardziej starannego zasobu polszczyzny (Markowski 2006). Wydaje się bowiem, że właśnie ten obszar znacząco uwidacznia tendencje właściwe dla kultury języka w płynnej nowoczesności.

Przejawy wpływu płynnej nowoczesności w kulturze ogólnej na kulturę języka można uchwycić w dwóch wymiarach. Pierwszym jest szukanie przez nadawców najlepszych środków językowych do nawiązania kontaktu z odbiorcami, chęć zyskania ich akceptacji poprzez dekonstrukcję dotychczasowych paradygmatów (często dość ściśle wyznaczających zasób elementów przynależnych do określonej sytuacji komunikacyjnej, np. oficjalnego przemówienia). Wiąże się to zazwyczaj z wykorzystaniem w jednej wypowiedzi różnych gatunków, zróżnicowanej stylistycznie leksyki z różnych rejestrów polszczyzny.

Drugi wymiar cechuje posługiwanie się przez nadawców w komunikacji zawodowej tymi jednostkami języka, które zyskały akceptację w uzusie, nie mają natomiast sankcji poprawny w normie skodyfikowanej lub też ich status jest kwalifikowany na niższym poziomie (np. od osoby wygłaszającej kazanie wymaga się zastosowania środków z wyższego poziomu, np. form *matematyka*, w internecie, *tę*; zamiast nich odbiorca słyszy warianty: *matematyka*, na internecie, *tą* – są one powszechne w polszczyźnie codziennej, a zatem bliskie większości odbiorców).

Obydwa aspekty stają się reprezentantami płynnonowoczesnego myślenia o korzystaniu z języka w sposób doraźny, dostosowany do potrzeb chwili, bez ograniczeń paradygmatycznych, motywowany jedynie zdolnościami pozwalającymi osiągnąć najlepszy efekt z punktu widzenia nadawcy.

Głównym problemem w artykule będzie próba wstępnej odpowiedzi na pytanie, czy współczesna kultura języka w komunikacji zawodowej zdradza cechy przypisywane funkcjonowaniu kultury w płynnej nowoczesności.

SŁOWA KLUCZOWE: płynna nowoczesność, kultura języka, komunikacja zawodowa.

1. Płynna nowoczesność jako kategoria opisu kultury

Płynna nowoczesność (ang. *liquid modernity*) – pojęcie stworzone przez socjologa i filozofa Zygmunta Baumana (2011) – ma służyć jako główna kategoria opisowa współczesnej kultury. Najogólniej rzecz ujmując, płynna nowoczesność charakteryzuje kulturę jako byt pełen ambiwalencji, sprzeczności, niepewnych wyborów jej konsumentów (tak określa się dotychczasowych odbiorców kultury). Bauman dowodzi, że obecnie zastępowana jest rola normatywna kultury (wskazywanie tego, co wartościowe) rolą oferenta propozycji do wyboru (określanie tego, co dostępne). W płynnej nowoczesności udział w wydarzeniach kulturalnych zależy od aktualnych potrzeb, a nie od tego, co polecają arbitrzy, na co wypada pójść, jeśli się jest „człowiekiem kulturalnym”. Kulturę uwalnia się od paradygmatycznych podziałów na to, co wysokie i niskie, gdyż płynna rzeczywistość to „wojna z wszelkiego rodzaju paradygmatami i wszystkimi homeostatycznymi urządzeniami służącymi konformizmowi i rutynie, a więc narzucającymi kulturze monotonię i podtrzymującym powtarzalność zdarzeń” (Bauman 2011: 14). Richard A. Peterson na szczycie kultury umieszcza tych, którzy konsumują wszystkie składniki repertuarowe – operę, heavy metal, sztukę wysoką i telewizję. W odróżnieniu od dawnych elit nie krytykują oni nikogo tylko z tej przyczyny, że wybiera coś, co dotychczas uważane było za gorsze. Obecnie w kulturze stawia się w opozycji wszystkożerność *versus* jednożerność – zamiast dawniejszej konfrontacji jednego wyrafinowanego gustu z innym (wulgarnym) (Peterson 2005).

W zakres współczesnej kultury można włączyć kulturę języka w dwóch wymiarach: jako określenie związanej z językiem

części ogólnej kultury społeczeństwa lub jednostki (jest to kultura języka w znaczeniu podmiotowym) oraz jako nazwę dziedziny myśli humanistycznej i działalności poświęconej kształtowaniu kultury języka (to kultura języka w znaczeniu normatywnym – por. np. Markowski, Puzynina 2001). Z tego względu podjęcie w artykule kwestii wpływu płynnej rzeczywistości na kulturę języka jako jednego ze składników kultury ogólnej wydaje się uzasadnione.

2. Płynna nowoczesność a kultura języka

Warto wstępnie poszukać oznak, cech płynnonowoczesnego użytkownika języka w komunikacji zawodowej. Bez trudu można wskazać zjawisko przenikania potoczności czy nawet wulgarności do języka osób, którym dotychczas jako cechy swoiście profesjonalne przypisywano konieczność posługiwania się staranną, nienaganną polszczyzną i mających być swoistym wzorcem, np. księży, nauczycieli, wykładowców. Motywowane jest to szukaniem kontaktu z realnym odbiorcą (nawet w pracach naukowych). Mówi o tym np. ojciec Jan Maria Szewek w komentarzu telewizyjnym: „Ewangelizacja na Twitterze – należy mówić ich [młodych odbiorców – P.Z.] językiem i docierać tam, gdzie są” (Polsat 2013).

Obecnie zatarła się znacząco granica między postulowanym wzorcowym czy starannym językiem wypowiedzi publicznej a językiem codziennej, potocznej komunikacji. Dotychczas przypisywano temu często wartościowanie negatywne (Markowski 2006), podobnie jak krytycy kultury jako upadek oceniali propagowanie treści popularnych czy wręcz wulgarnych przez media predestynujące do określania ich mianem „kulturalnych” czy „misyjnych”. Idąc tropem „wszystkożernih” konsumentów kultury, współcześni użytkownicy języka

w komunikacji profesjonalnej w płynnej nowoczesności także stają się „wszystkożerni”. Jeśli spojrzeć na język polityków, księży, nauczycieli, dziennikarzy, także wykładowców, a więc uczestników komunikacji zawodowej mających kluczowy wpływ na kształtowanie się polszczyzny ogólnej, wyraźnie można dostrzec ich językową „wszystkożerność”: mieszanie słownictwa i form zaliczanych do różnych odmian, normy starannej z potoczną czy nawet z językiem ocierającym się o wulgarność, jednocześnie używanie slangu i języka starannego, i to bez cudzośłowu. W tym miejscu można przytoczyć kilka przykładowych wypowiedzi:

– dziennikarz: *To kozak z BMW i pajac z policji;*

– księży w kościele podczas kazania: *Lepiej przeczytać gazetkę, niż oglądać jakieś pierdoły;*

– list otwarty reżysera: *Polacy nie są jakimiś idiotami;*

– wypowiedź kardynała przed kamerą: *Jaki to człowiek? Fajny, naprawdę fajny (o papieżu Franciszku);*

– ksiądz profesor w komentarzu o zachowaniach młodzieży: *To hardcore kompletny.*

Nadawcy przesuwają granice między stylami, formami starannymi i mniej starannymi. Można zauważyć, że takie kompilacje stają się wręcz pożądane, gdyż – jak się zdaje nadawcom – oczekują tego odbiorcy. Daje to w efekcie zaskoczenie, intryguje oryginalnością.

Być może następuje zmiana w pojmowaniu jednogatunkowości i jednostylowości wypowiedzi językowej – zastępowane jest to jednostkowością użytkową: każdy może więc z języka, stylu, odmiany wybrać akurat to, co jest mu w danej chwili potrzebne. Dotyczy to jednak przede wszystkim najbardziej sprawnych użytkowników

języka, mających świadomość, że dzięki umiejętnemu posługiwaniu się nim można wyrazić swoje poglądy, wpływać na innych. Wiedzą oni o istnieniu normy wysokiej i niskiej, potrafią posługiwać się różnymi stylami, jednak wybierają takie środki, dzięki którym najlepiej nawiążą relacje komunikacyjne z odbiorcami. Dlatego do językowej „wszystkożerności” szczególnie predestynowani są nadawcy posługujący się językiem jako kluczowym narzędziem w komunikacji zawodowej (zalicza się do niej także oficjalne wypowiedzi, komentarze, artykuły prasowe – wszystkie one stawiają nadawcę w roli autorytetu, który interpretuje, objaśnia, przybliża odbiorcy zdarzenia).

Warto zauważyć, że w niektórych sytuacjach komunikacyjnych łączenie ze sobą stylów czy mieszanie poziomów normy w wypowiedziach będzie wynikiem nie tyle świadomego wyboru, ile małej sprawności językowej nadawców. Nie mając wykształconej kompetencji w zakresie posługiwania się polszczyzną, mimowolnie znajdują się oni na poziomie uzusu. Jeśli jednak nadawcy ci znajdują się na eksponowanych miejscach w hierarchii społecznej, staną się wzorcem i nosicielami obowiązującego zwyczaju społecznego w zakresie posługiwania się środkami językowymi.

3. Przejawy płynnej nowoczesności w zachowania językowych

W komunikacji profesjonalnej pojawiają się liczne symptomy płynnej nowoczesności. Poniżej nieco bardziej szczegółowo zasygnalizuję wybrane przypadki¹.

¹ Przedstawiony w tej części artykułu materiał stanowi wyimek z bazy kilkuset przykładów zebranych w trakcie badań empirycznych pośród różnych nadawców w komunikacji zawodowej. Ponieważ celem artykułu nie jest ich analiza *stricte* językoznawcza, a jedynie wykorzystanie jako ilustracji cech kultury języka w płynnej nowoczesności, przytoczono jedynie wybrane przykłady, znacząco reprezentatywne.

3.1. Komunikacja w szkole w relacji *nauczyciel – uczeń*. Paradygmat posługiwania się staranną i oficjalną odmianą polszczyzny z uwagi na kształcenie poprawności języka uczniów był zwykle bezdyskusyjny (Zbróg 2005). W związku z tym nauczyciel miał stać się wzorcem do naśladowania. Wbrew tendencjom do potocyzacji, wulgaryzacji czy anglicyzacji winien jawić się jako ostoja polszczyzny wysokiej. Ów paradygmat przełamany został zarówno w samym kreowaniu wizerunku osobowego, moralno-etycznego (nauczyciel jako przyjaciel, nie surowy wychowawca), jak również w języku. Dążność do nawiązania lepszego kontaktu z uczniami, unikanie sztuczności i sztywności w relacjach z nimi sprawiły, że pedagodzy zaczęli mieszać warianty staranne z potocznymi czy wręcz gwarowymi, włączając do swych wypowiedzi także liczne anglicyzmy, por.: *Jestem na tak, Jestem na nie, Dostałeś trzy taki, Dziękś, Spoko, Lajknij mnie, Dokładnie, Gadam, Zadziało się, To mnie nie interesuje, Ogarnij to swoim umysłem, Nie bądź taki kozak* (przykłady na podstawie obserwacji zajęć w szkole).

3.2. Komunikacja na uczelni w relacji *wykładowca – student*. Podczas ćwiczeń czy wykładów do rzadkości należy już profesor siedzący za katedrą, pochylony nad tekstem, nienawiązujący kontaktu ze studentem. Zatem podobnie jak nauczyciel w szkole stara się on zyskać sympatię, „być na luzie” także w sferze językowej (Zbróg 2013). Używanie potocyzmów, wyrazów modnych, zapożyczeń sprzyja kreowaniu wizerunku „starszego kolegi naukowca” (m.in. *Wklepcie się na listę, Mam dla was newsa, Coś mi tu nie gra, Ruchy, wychodzimy z sali, No i gitara, A teraz na egzam, Jutro kolosik, Szprycujcie się gramatyką, Te autorytety was kiwają, Totalna porażka, Powinniście lepiej obczaić zagadnienia*

z filozofii). Liczne są także przykłady posługiwania się polszczyzną mniej staranną. Rzadko można na przykład usłyszeć oficjalne zwroty, charakterystyczne do niedawna dla komunikacji ze studentami: *Przyszli państwo, Niech państwo usiądą*, a powszechne są ich potoczne warianty: *Przyszliście państwo i Usiądźcie, państwo*.

3.3. Komunikacja w kościele w relacji *ksiądz – wierni*. Zmiany widać tu szczególnie w komunikacji kaznodziejów z dziećmi, np. na początku kazania ksiądz zwraca się do dzieci słowami: *Dzień dobry*, a widząc zdezorientowanie w ich oczach, komentuje: *Co powinniście powiedzieć: Dzień dobry albo Szczęść Boże*; inne przykłady: *Fajnie, że jesteście, Trzeba mieć plecy, Kompletna ściema*. Coraz częściej można podczas mszy usłyszeć dowcipy, czerpane przez księży np. z internetu (*W oczekiwaniu na koniec błogosławieństwa opowiem kawał, Mamy chwilę, więc opowiem dowcip*). Płynnonowoczesne zmiany w komunikacji zawodowej podczas mszy widoczne są nie tylko w sferze języka, ale i w innych zachowaniach (np. podczas chrztu ksiądz pokazuje wiernym dziecko, a ci biją brawo).

3.4. Komunikacja w marketingu w relacji *konsultant – klient*. Przestaje dominować paradygmat cechujący się staranną oficjalnością, grzecznością (rozmowa w nieznaną osobą wymaga elegancji i bon tonu językowego), fachowością terminologiczną (mającą kreować wizerunek konsultanta jako znawcy zagadnienia). Coraz częściej nadawcy oferujący usługi i produkty wykorzystują środki dające szansę nawiązania mniej oficjalnej relacji. Pojawiają się zatem bardziej bezpośrednie formy zwrotu: *Panie Piotrze, Pani Anno / Aniu*; potocyzmy: *Mam fajną ofertę, Jest pani superklientką, Ta oferta jest naprawdę hiper, Mamy dla ciebie coś naprawdę fajnego, Mam nadzieję,*

że będzie pan na tak, Ta nowa taryfa jest spoks, Zaczynamy wielką wyprz, ceny są cool, Dodamy klimkę i zimowe kapcie, A to wszystko za darmochę.

Znacząca część takich zabiegów językowych jest wcześniej planowana, gdyż zazwyczaj konsultanci muszą trzymać się określonego algorytmu komunikacyjnego. Zatem wnosić należy, że wyzyskanie ich jest celowe i w pełni przemyślane.

3.5. We wszystkich powyższych profesjonalnych sytuacjach komunikacyjnych można dostrzec także inne zjawiska natury językowej, które czynią wypowiedzi zbliżone do potocznych.

Powszechne staje się używanie zdrobnień. Słyszcy się więc deminutiwa typu: *rachuneczki, telefonik, zaliczonko, pieniżki, abonamencik, kredycik, konkursik, wypracowanko, klasóweczka, kolosik, długopisik, cenka*. Wbrew tendencjom do ekonomizacji – zdrobnienia przecież czynią tekst dłuższym – jako swoisty typ jednostek potocznych są one dość atrakcyjnym środkiem językowym w komunikacji.

Analiza aspektu poprawnościowego w komunikacji zawodowej ujawnia tendencje do wykorzystywania przez nadawców form językowych balansujących na granicy poprawności, potocznych, ale powszechnych, np.: *Musimy domówić trzy obiady, włanaczam, wziąć, tą, pięć złoty, na internecie, na tygodniu, oddziaływujący, sto gram*, nieodmienianie nazwisk. Nie odróżniają oni starannych form od uzualnych lub nie chcą ich odróżniać. Tradycyjne zalecenia dotyczące posługiwania się normą wzorcową w sytuacjach oficjalnych w płynnej nowoczesności przestają obowiązywać.

Modne i wciąż niezwykle ekspansywne jest także wykorzystywanie anglicyzmów jako zastępników rodzimych jednostek leksykalnych, np. *fun, disaster, hairy,*

highendowy, lowendowy, lub dosłownych kalk językowych, np. *twarde dowody, scena zbrodni, wziąć cukier do herbaty* (Zbróg 2013). Ten sposób funkcjonowania zapożyczeń w języku polskim szczególnie razi językoznawców, dla których posługiwanie się wyrazami obcymi jako substytutami utrwalonych leksemów oraz kalkami jest bardzo rażące (Markowski 2006).

3.6. Przelamywanie paradygmatu poprzez włączanie do komunikacji kolokwializmów nie zawsze ma tak dynamiczny charakter. Na przykład relacje językowe *lekarz – pacjent* dalej kojarzone są ze znaczną hermetycznością: wypowiedzi lekarskie, naszpikowane fachową terminologią dotyczącą rozpoznania i leczenia, bywają niezrozumiałe nawet dla bardziej wykształconych Polaków.

Na antypodach omawianych kwestii stoją przykłady użycia języka profesjonalnego w sytuacjach celowo zmierzających do skomplikowania procesu odbioru komunikatu. Dotyczy to m.in. formułowania ogłoszeń wymagalnych prawnie, ale mogących narazić na protesty, albo konstruowania zawikłanych umów, ukrywających ich negatywne aspekty dla konsumentów. Nadużywanie terminologii prawniczej czy bankowej ma tu wywołać efekt zaciemnienia.

4. Perspektywy kultury języka w płynnej nowoczesności

Pierre Bourdieu (2006) zauważył, że w przeszłości każda oferta artystyczna kierowana była do konkretnej klasy społecznej i przez nią wyłącznie lub prawie wyłącznie przyjmowana. Wszystkie obiekty artystyczne musiały być przypisane do wzajemnie wykluczających się zestawów, których zawartości nie należało mieszać.

W opracowaniach poprawnościowych bez trudu można odnaleźć wskazówki dotyczące niemieszania polszczyzny starannej z potoczną, gwary z odmianą ogólną itp. W kulturze i w języku nie mogły się ze sobą mieszać gusty elitarne – rodem z „kultury wysokiej”, przeciętne – właściwe klasom średnim, i wulgarne, jakim hołdowała klasa niższa. Kultura była wykorzystywana do wyznaczania różnic między klasami i ich utrwalania (Bourdieu 2006).

Sposoby posługiwania się językiem także klasyfikowano, stratyfikowano: od elitarnych, właściwych sytuacjom oficjalnym, podniosłym, wyzyskiwanych przez najlepiej wykształconych, poprzez te przypisywane sytuacjom mniej oficjalnym, codziennym. Na tej podstawie sformułowano jedno z najbardziej powszechnych sposobów oceny form językowych: staranne, wzorcowe (dla ludzi chcących uchodzić za kulturalnych w sytuacjach oficjalnych), potoczne, poprawne – tu: godne polecenia w środowiskach wykształconych, niepoprawne – spotykane w środowiskach słabo lub źle wykształconych (np. Markowski 2006).

Tradycyjne podobieństwa w ocenie poziomów zjawisk kulturowych oraz elementów językowych i zasad posługiwania się nimi są bezsprzeczne. Używanie gwary było przypisane do środowiska wiejskiego – w szkole, w mediach nie wypadało się nią posługiwać. Językiem potocznym nie należało mówić w sytuacjach oficjalnych, żargon ograniczano środowiskowo, zakazywano też mieszać język pisany z mówionym. Na podstawie opinii językoznawców zajmujących się poprawnością językową, kulturą języka, którzy orzekali, co jest dobre, a co należy ganić na mocy dekretu – tu: słownika – utrwały się podziały na to, co zalecane, i to, czego wypadało unikać (Miodek 1993).

Można stwierdzić za Zygmuntem Baumanem (2011), że podobnie jak kultura – społecznie konserwatywna siła – utrwałała podziały na to, co zalecane, i to, czego wypada unikać ze względu na nikczemność, tak kultura języka pełniła rolę homeostatu. Nietrudno znaleźć sądy przypisujące kulturze języka misję zachowania tradycji, utrwalania form zastanych (np. Kurkowska 1971).

Obecnie możliwość wpływania na zachowania językowe użytkowników polszczyzny jest ograniczona. Oddziaływanie mediów zdecydowanie przewyższa szanse językoznawców na dotarcie z ofertą oświecania – „to jest dobre, tamtego się wystrzegaj”. Skoro więc nadawcy w komunikacji zawodowej stają się językowo „wszystkożerni”, tym mieszaniami stylów, form i dekonstrukcją paradygmatów pokazują odbiorcom, że obecnie można już o wiele więcej niż dotychczas. Wyrażenia i zwroty typu: *Jesteś jakiś zakręcony*, *No to nara*, *Ustawa jest spoko*, *Fajny budżet* – w komunikacji zawodowej dzięki randze i pozycji społecznej m.in. dziennikarzy, księży, wykładowców otrzymują wysoką rangę, stają się swoistą „nową normą językową”, przenikającą do urzędów, szkół i domów.

To wszystko w połączeniu z postulowanym w płynnej rzeczywistości szacunkiem dla odrębności innych, przekonaniem, że pouczanie nie uchodzi, sprawia, że zwracanie uwagi na błędy przestaje być czynnością pożądaną (Bauman 2011).

Zygmunt Bauman dowodzi, że kultura straciła pozycję homeostatu w płynnej nowoczesności. Nowoczesność jest płynna, ponieważ istnieje w niej samonapędowa modernizacja – żadna z kolejnych form życia społecznego nie jest w stanie zachować na dłużej żadnego z jej kolejno przybierających kształtów.

Czy także kultura języka w komunikacji zawodowej może stracić pozycję homeostatu, czyli utracić moc regulacyjną? Wziąwszy pod uwagę jej pierwsze rozumienie, a więc powiązanie z użyciem jednostkowym, społecznym, świadomym wyborem określonych form językowych czy stylowych – na pewno nie od razu. Jak już wspomniano, na najwyższych społecznych szczeblach komunikacji zawodowej znajdują się użytkownicy odnajdujący się lub próbujący się odnajdywać w płynnej rzeczywistości – którzy wciąż poszukują, eksperymentują, docierają do odbiorców poprzez nowe formy językowe.

Czy może to oznaczać rozchwianie zwyczaju i całkowitą swobodę w zakresie doboru elementów języka? Oczywiście nie. Kultura języka mimo wszystko wpływa samoograniczająco na użytkowników, którzy nie zawsze tolerują łamanie reguł użycia polszczyzny, np. na forach internetowych uwagi dotyczące błędów językowych są dość częste.

Zakończenie

Obecnie można zauważyć wyraziste oznaki wpływu płynnej nowoczesności na kulturę języka w komunikacji zawodowej. Nadawcami są w niej zazwyczaj ci użytkownicy, którzy w dość świadomy sposób korzystają z języka jako narzędzia w pracy. Obserwują oni współczesne tendencje i starają się je wyzyskać tak, aby osiągnąć zamierzone efekty – głównym celem staje się wytworzenie silniejszego poczucia więzi z odbiorcą, próba zbliżenia się do niego, przełamanie barier społecznych i środowiskowych, spotęgowanie siły wpływania na jego zachowania i postawy. W języku poja-

wiają się więc liczne przykłady kompilacji stylów, w sytuacjach oficjalnych następuje powszechne włączanie elementów potocznych, przełamywane są dotychczasowe paradygmaty obejmujące łamanie zaleceń dotyczących konieczności posługiwania się w takich sytuacjach stylem wysokim.

Płynna nowoczesność daje też większą możliwość zaspokajania indywidualnych potrzeb nadawców w komunikacji zawodowej – przełamanie paradygmatów pozwala na mniej skrupowane posługiwanie się językiem, pozbycie się barier stylowych. Strategia wykorzystania języka w komunikacji zawodowej ma polegać na rezygnacji ze sztywnych standardów, zakłada akceptację gustów bez uprzywilejowania i bez jednoznacznego opowiedzenia się po stronie któregoś z nich, elastyczność preferencji oraz tymczasowość wyborów, zawsze jedynie przez chwilę aktualnych.

W związku z tym pojawia się pytanie, czy płynna nowoczesność może doprowadzić do rozchwiania systemu. Jeśli bowiem kultura języka miałaby dawać możliwość zaspokajania własnych potrzeb, to gdzie jest miejsce na normę, zasady, reguły, stabilizację. Za Zygmuntem Baumanem, odnoszącym swoje spostrzeżenia do kultury w ogóle, można stwierdzić, że zasadniczo nie ma takiego zagrożenia. Niezależnie od braku wiary w jednostkową odpowiedzialność, owa odpowiedzialność istnieje: nikt przecież świadomie nie zdecyduje się na całkowite łamanie norm językowych i zasad komunikacji. Spowodowałoby to w konsekwencji zakłócenia uniemożliwiające porozumienie, zaś na płaszczyźnie zawodowej owo porozumienie jest zawsze nadrzędne – to o nie chodzi nadawcy i odbiorcy.

Bibliografia

BAUMANN, Z., 2011. *Kultura w płynnej nowoczesności*. Warszawa: Agora.

BOURDIEU, P., 2005. *Dystynkcja: społeczna krytyka władzy sądzienia*. Przeł. Piotr Bilos. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

KURKOWSKA, H., 1971. Teoretyczne zagadnienia kultury języka. In: D. BUTTLER, H. KURKOWSKA, H. SATKIEWICZ. *Kultura języka polskiego: zagadnienia poprawności gramatycznej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

MARKOWSKI, A.; PUZYNNINA, J., 2001. Kultura języka. In: Red. J. BARTMIŃSKI. *Współczesny język polski*. Lublin: Wydawnictwo

Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

MARKOWSKI, A., 2005. *Kultura języka polskiego: teoria, zagadnienia leksykalne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

MIODEK, J., 1992. *O języku do kamery*. Rzeszów: Krajowa Agencja Wydawnicza.

PETERSON, R. A., 2005. *Changing Arts Audiences: Capitalizing on Omnivorousness*. Dostępne na stronie: <http://culturalpolicy.uchicago.edu> [od: 22.05.2008].

ZBRÓG, P., 2005. *Wojna o kształcenie językowe*. Kielce: MAC Edukacja.

ZBRÓG, P., 2011. Norma językowa a skodyfikowana norma językowa – propozycja obiektywizacji opisu. *Język Polski*, XCI, 109–116.

Piotr Zbróg

Jano Kochanovskio universitetas Kielcuose, Lenkija

Moksliniai interesai: šiuolaikinė ir istorinė lenkų kalbos sintaksė, kalbos kultūra, kalbinė komunikacija

„SKYSTOSIOS MODERNYBĖS“ ĮTAKA KALBOS KULTŪRAI PROFESINĖJE KOMUNIKACIJOJE

Santrauka

Straipsnyje aptariami kalbos kultūros profesinėje komunikacijoje tyrimo rezultatai, gauti „skystosios modernybės“ sąlygomis. Analizuota tiesioginė komunikacija tarp žinios siuntėjų, atstovaujančių įvairioms profesijoms, ir jų tekstų recipientų. Straipsnyje atskleidžiami panašumai su bendrąja kultūra. Profesinės komunikacijos paradigmos, naudotos iki šiol, rekomenduoja paisyti stilistikos, specifinių ir teisingumo ženklų. Todėl daug siuntėjų tuo pat metu naudoja skirtingus stilius ir pasakymų įvairovę bei laisvai juos derina viename tekste (pvz., formalūs ir neformalusis, oficialusis ir šnekamosios kalbos). Šnekamoji leksika (pvz., *ogarnij się, ruchy, pierdoły*), kalbinės formos, neteisingos pagal šiuolaikines normas (pvz., *na wiosce, mi się ї podoba*) prijungiamos prie įprasto mokslinio diskurso, pvz., pamokslai, naujienos, paskaitos mokykloje ir universitete. Jau įprasta kalbėti be griežtų ribų. Žinios siuntėjai naudojami šiuo kalbos kanalu, siekdami įgyti žinios gavėjų pripažinimą, taip pat juos nusteibinti neįprastomis leksinių derinių ir stilistinėmis kombinacijomis. Šių naujų kalbinių įpročių itin

Piotr Zbróg

Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Research interests: syntax of contemporary and old Polish language, language, culture, language communication

EFFECTS OF FLUID MODERNITY ON THE LANGUAGE CULTURE OF PROFESSIONAL COMMUNICATION

Summary

This article presents the results of research into the language culture of professional communication given the fluid nature of modern communication. The scope of interest is direct linguistic relations between professional senders and recipients of texts. As in the general culture, in professional communication the paradigms which have been used until now (in which the observance of specific stylistic and correctness indicators is recommended) are being dropped. As such, many senders make use of different styles and varieties of utterance at the same time, combining them freely within one text (e.g., formal and informal, careful and colloquial, etc.). Colloquial lexis (e.g., *ogarnij się, ruchy, pierdoły*) and linguistic forms which are incorrect according to the contemporary norm (e.g., *na wiosce, mi się to podoba*) are being added to customarily careful utterances—sermons, news reports, and lectures at school and university. Using the language in a temporary way, without any limitations and rigid confines, is becoming the rule. Senders use this way of speaking both to gain acceptance and to surprise recipients with unusual stylistic and lexical combinations. These

dažnai laikosi tie žinios siuntėjai, kurie sumaniai vartoja kalbos resursus, yra stilistiškai išprusę ir sukaupę daug retorinių priemonių. Tačiau minėti pokyčiai neturėtų išjudinti visos kalbos sistemos. „Skystojoje modernybėje“ veikia save ribojantis mechanizmas – atsakomybė už tai, kad žinios gavėjas suprastų kiekvieną pasakymą. Be to būtų neįmanoma profesinė komunikacija.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: „skystoji modernybė“, kalbos kultūra, profesinė komunikacija.

new linguistic customs are especially visible among the most skillful language users, those who have a broad stylistic workshop and a large store of rhetorical devices. They appears not to fear shaking up the language system in connection to the observed changes. In the fluid modernity there is a self-restraining mechanism: one's responsibility to make every utterance comprehensible to the recipient. Professional communication would otherwise be impossible.

KEY WORDS: fluid modernity, language culture, professional communication.

Gauta 2013 12 30

Priimta publikuoti 2014 01 24